

ICOMOS

INTERNATIONAL COUNCIL ON MONUMENTS AND SITES
CONSEIL INTERNATIONAL DES MONUMENTS ET DES SITES

CZECH NATIONAL COMMITTEE

COMITÉ NATIONAL TCHÉQUE

Memorandum ČNK ICOMOS k nové tvorbě v prostředí s památkovými hodnotami

V souvislosti s plánovanou přístavbou karlínské Invalidovny se oživila diskuze na téma architektonických novotvarů v prostředí s památkovými hodnotami. Zvýšený tlak na prosazení kontroverzních vstupů do památkových rezervací, zón a ochranných pásem vyvolává potřebu znovu připomenout a zdůraznit zásady přístupu k nové architektonické a výtvarné tvorbě v prostředí s převažující historickou výstavbou, na nichž se evropská a česká památková péče sjednotila.

ČNK ICOMOS registruje četné příklady z domácí praxe, kdy necitlivé zásahy vedou k narušení autenticity a integrity prostředí s památkovými hodnotami, či dokonce přímému poškozování a ničení hodnotných objektů a jejich nahrazování novostavbami. V případech, že památkové hodnoty prostředí nejsou legislativně chráněny, nová výstavba nezřídka naprosto mění jeho charakter, aniž by zaručovala vznik nové kvality. Avšak ani formální ochrana území nedostačuje, pokud stavební činnost přehlídí skutečné hodnoty prostředí a nositele těchto hodnot na různých úrovních měřítka, od architektonického detailu po veduty a panoramata.

ČNK ICOMOS se znepokojením sleduje případy ohrožení památkových hodnot prostředí o to víc tehdy, kdy je investorem veřejná instituce, navržený novotvar má sloužit kulturní funkci, architekt návrhu je renomovanou osobností a památkové péče návrh podporuje či iniciuje v rozporu se zásadami oboru. Do profesionální rozpravy v oboru dokonce pronikl názor, že existuje jakási „metoda kontrastu“, která je údajně legitimním, odborným a „soudobým“ řešením problematiky novotvarů v historickém prostředí. Vzorovou ukázkou aplikace této „metody“ v praxi se mají stát přístavby k Invalidovně v Praze-Karlíně.

ČNK ICOMOS jako součást mezinárodní odborné komunity připomíná, že prioritou pro jakoukoli tvorbu v prostředí s památkovými hodnotami by mělo být udržení těchto hodnot a jejich materiálních nositelů. Jsou to ostatně právě tyto hodnoty, které v souhrnu činí příslušné prostředí atraktivním pro veřejnost i investory.

Je zapotřebí zdůraznit, že každé intervenci by měla předcházet pečlivá analýza hodnot ve shodě s uznávanými mezinárodními metodikami (heritage value assessment). Nová tvorba by měla vycházet z výsledků této analýzy a hodnoty prostředí zachovat, popřípadě posílit či restituovat. „Památková péče“ architektonické intervence do chráněných struktur nevyklučuje, nýbrž – jak samotné slovo „péče“ naznačuje – s nimi počítá. Tyto intervence pokaždé představují zásah do komplexního organismu se specifickými životními procesy a kvalitami, a měly by proto probíhat maximálně citlivě. Nová tvorba v takovém prostředí by neměla být „bezpohlavní“ a nemusí ani replikovat zaniklý stav věcí, pokud nejde v konkrétním případě o nejvhodnější řešení. Měla by však pokaždé respektovat kontext (parcelace, měřítko, členění, materialita), nacházet soulad s památkou a v harmonii s ní dotvářet celek. Pokud ovšem budou historické stavby se svým prostředím zneužívány k prezentaci partikulárních programů, osobních zájmů a módních akademických hypotéz, křehká rovnováha tohoto prostředí ztratí svou udržitelnou dynamiku. Tvorba programově založená na kontrastu pro kontrast sám, na samoúčelné distanci od historického prostředí, je konec konců jen parazitováním na historickém prostředí, které popírá jeho identitu. Hodnoty, které vyplývají z tisícileté historie stavební kultury a které chceme uchovat do budoucna, vinou nešetrného přístupu nebo neuváženého experimentování zaniknou.

Český národní komitét ICOMOS proto apeluje na všechny složky oboru, zejména na vedení Národního památkového ústavu, aby v souladu se svým posláním, tradicí a metodikami ve svém působení zajistil důsledné dodržování platných zásad památkové péče v této oblasti a aby v komunikaci s architekty, investory a širší veřejností dbal na prosazování kontextuální architektonické a výtvarné tvorby za účelem uchování kulturních hodnot. Skvělých, inspirativních příkladů takové tvorby z 20. a 21. století je u nás i v evropských zemích celá řada.

Prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsá
prezident ČNK ICOMOS

V Praze dne 8. dubna 2021